

- 1) przepisów o weryfikacji praw emerytalnych lub
- 2) przepisów o rehabilitacji osób zatrudnionych w policji państwowej i straży więziennej w czasie okupacji hitlerowskiej.

2. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia zasady i tryb przywrócenia utraconych praw emerytalnych w przypadkach przewidzianych w ust. 1.

Art. 3. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia zasady przywrócenia uprawnień emerytalnych osobom, które utraciły te uprawnienia na podstawie art. 80 ust. 3 dekretu, jeżeli osoby te nie pracują i nie uzyskały prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie przepisów dekretu.

Art. 4. Do świadczeń przyznanych na podstawie dekretu stosuje się następujące zasady:

- 1) podwyższenie renty od podstawy wymiaru przekraczającej 1200 zł, przyznanie dodatków dla rencistów nie pracujących i nie posiadających poza rentą dochodu z innych źródeł oraz przyznanie świadczeń dla dzieci uczęszczających do szkół w wieku ponad 18 lat następuje w myśl przepisów dekretu zmienionych niniejszą ustawą, z tym że świadczenia przysługują najwcześniej od dnia 1 lipca 1956 r.; termin roczny przewidziany w przepisie art. 11 ust. 2 dekretu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą liczy się od dnia ogłoszenia ustawy;

- 2) art. 39 ust. 3 nie stosuje się do rencistów, którzy wskutek wniosku zgłoszonego przed dniem wejścia w życie ustawy otrzymali rentę na podstawie dekretu w wysokości przewidzianej dla pracowników zaliczonych do III grupy inwalidów z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa.

Art. 5. 1. Świadczenia należne za okres sprzed 1 lipca 1956 r. wypłaca się zgodnie z przepisami dekretu.

2. Sprawy osób, którym na podstawie dekretu odmówiono renty, a które przy zastosowaniu niniejszej ustawy miałyby do niej prawo, podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek zainteresowanego.

Art. 6. Upoważnia się Ministra Pracy i Opieki Społecznej do ogłoszenia w drodze obwieszczenia jednolitego tekstu dekretu z uwzględnieniem zmian wynikających z niniejszej ustawy oraz z przepisów prawnych ogłoszonych przed dniem wydania jednolitego tekstu z zastosowaniem ciągłej numeracji artykułów, ustępów i punktów.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1956 r.

Przewodniczący Rady Państwa: *A. Zawadzki*
Sekretarz Rady Państwa: *St. Skrzyszewski*

200

OBWIESZCZENIE MINISTRA PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

z dnia 26 września 1956 r.

w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

1. Na podstawie art. 6 ustawy z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 43, poz. 199) ogłasza się w załączniku do niniejszego obwieszczenia jednolity tekst dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 30, poz. 116) z uwzględnieniem zmian wprowadzonych dekretem z dnia 27 listopada 1954 r. w sprawie zmiany przepisów o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 54, poz. 268) oraz ustawą z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

2. Jednolity tekst nie obejmuje art. 2 — 5 ustawy z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w brzmieniu:

„Art. 2. 1. Przywraca się prawo do zaopatrzenia emerytalnego osobom, które utraciły to prawo w całości lub w części na podstawie:

- 1) przepisów o weryfikacji praw emerytalnych lub
- 2) przepisów o rehabilitacji osób zatrudnionych w policji państwowej i straży więziennej w czasie okupacji hitlerowskiej.

2. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia zasady i tryb przywrócenia utraconych praw emerytalnych w przypadkach przewidzianych w ust. 1.

Art. 3. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia zasady przywrócenia uprawnień emerytalnych osobom, które

utraciły te uprawnienia na podstawie art. 80 ust. 3 dekretu, jeżeli osoby te nie pracują i nie uzyskały prawa do zaopatrzenia emerytalnego na podstawie przepisów dekretu.

Art. 4. Do świadczeń przyznanych na podstawie dekretu stosuje się następujące zasady:

- 1) podwyższenie renty od podstawy wymiaru przekraczającej 1.200 zł, przyznanie dodatków dla rencistów nie pracujących i nie posiadających poza rentą dochodu z innych źródeł oraz przyznanie świadczeń dla dzieci uczęszczających do szkół w wieku ponad 18 lat następuje w myśl przepisów dekretu zmienionych niniejszą ustawą, z tym że świadczenia przysługują najwcześniej od dnia 1 lipca 1956 r.; termin roczny przewidziany w przepisie art. 11 ust. 2 dekretu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą liczy się od dnia ogłoszenia ustawy;

- 2) art. 39 ust. 3 nie stosuje się do rencistów, którzy wskutek wniosku zgłoszonego przed dniem wejścia w życie ustawy otrzymali rentę na podstawie dekretu w wysokości przewidzianej dla pracowników zaliczonych do III grupy inwalidów z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa.

Art. 5. 1. Świadczenia należne za okres sprzed 1 lipca 1956 r. wypłaca się zgodnie z przepisami dekretu.

2. Sprawy osób, którym na podstawie dekretu odmówiono renty, a które przy zastosowaniu niniejszej

ustawy miałyby do niej prawo, podlegają ponownemu rozpatrzeniu na wniosek zainteresowanego”.

3. Jednolity tekst obowiązuje od dnia 1 lipca 1956 r.

4. Jednolity tekst nie obejmuje:

1) art. 106 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w brzmieniu:

„Art. 106. Dekret wchodzi w życie z dniem 1 lipca 1954 r. z tym zastrzeżeniem, że przepisy art. 80 ust. 3 wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1955 r., a art. 80 ust. 4 — z dniem 1 października 1954 r.”;

2) art. 7 ustawy z dnia 11 września 1956 r. o zmianie przepisów dekretu o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin w brzmieniu:

„Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 lipca 1956 r.”.

5. Powołane w niniejszym obwieszczeniu przepisy art. 11 i 80 dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin oznaczone są w jednolitym tekście jako art. 10 i 81.

Minister Pracy i Opieki Społecznej: w z. *L. Chajn*

Załącznik do obwieszczenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 26 września 1956 r. (poz. 200).

DEKRET

z dnia 25 czerwca 1954 r.

o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin.

R o z d z i a ł I.

Przepisy ogólne.

Art. 1. 1. Powszechne zaopatrzenie emerytalne stanowi system obowiązkowego zabezpieczenia pracowników i ich rodzin.

2. Powszechne zaopatrzenie emerytalne jest realizowane z funduszy państwowych, tworzonych ze składek opłacanych przez zakłady pracy, bez jakichkolwiek potrąceń z wynagrodzenia pracowników.

Art. 2. Powszechne zaopatrzenie emerytalne zapewnia świadczenia:

- 1) pracownikom — na starość lub w razie inwalidztwa,
- 2) rodzinom pracowników i rencistów — w razie utraty żywiciela.

Art. 3. 1. Powszechne zaopatrzenie emerytalne obejmuje:

A. Świadczenia pieniężne:

- 1) rentę starczą,
- 2) rentę inwalidzką,
- 3) rentę rodzinną,
- 4) dodatki do rent,
- 5) zasiłek pogrzebowy.

B. Świadczenia w naturze:

- 6) pomoc leczniczą i położniczą,
- 7) protezowanie,
- 8) przysposobienie zawodowe,
- 9) umieszczenie w domu rencistów.

2. Prawo do świadczeń ustala i świadczenia pieniężne wypłaca prezydium właściwej rady narodowej.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia organy właściwe do ustalania prawa i wypłacania świadczeń pieniężnych w związku z zatrudnieniem za granicą.

Art. 4. 1. Pracownikami w rozumieniu dekretu są:

- 1) pracownicy fizyczni i umysłowi zatrudnieni na podstawie umowy o pracę, mianowania lub nakazu pracy,
- 2) osoby, które pełnią funkcję z wyboru, jeżeli z tego tytułu otrzymują wynagrodzenie stanowiące główne źródło ich utrzymania.

2. Za pracowników uważa się również:

- 1) osoby uczęszczające do szkół przysposobienia zawodowego,
- 2) osoby uczęszczające do szkół partyjnych i szkół związków zawodowych pod warunkiem bezpośredniego uprzedniego zatrudnienia,
- 3) osoby wykonujące pracę w zakładach pracy w związku z nauką zawodu.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, którzy chałupnicy są pracownikami w rozumieniu dekretu.

Art. 5. 1. Nie są pracownikami w rozumieniu dekretu cudzoziemcy, zatrudnieni w przedstawicielstwach i misjach państw obcych albo w międzynarodowych instytucjach lub komisjach.

2. Zatrudnieni w nie uspołecznionym zakładzie pracy małżonek oraz najbliżsi krewni i powinowaci osoby, na której rachunek zakład jest prowadzony, korzystają tylko ze świadczeń, przewidzianych w dekrecie z tytułu wypadku lub choroby zawodowej, o ile:

- a) umowa o pracę lub umowa o naukę zawodu została zawarta w formie aktu notarialnego i
- b) nie mieszkają wspólnie z osobą, na rachunek której zakład jest prowadzony.

3. Najbliższymi krewnymi i powinowatymi w rozumieniu ust. 2 są: dzieci własne i przysposobione, pasierbowie, rodzice, ojczym, macocha, wnuki, dziadkowie, rodzeństwo, teściowie, zięciowie i synowie.

Art. 6. Zaopatrzenia oficerów, podoficerów i szeregowców Sił Zbrojnych, jak również funkcjonariuszów organów bezpieczeństwa publicznego, Milicji Obywatelskiej i Straży Więziennej oraz ich rodzin, niektórych grup pracowników

kolejowych oraz pracowników zatrudnionych w górnictwie i w zespołach formujących szkło; regulują osobne przepisy.

Art. 7. 1. Za okresy zatrudnienia uważa się okresy pracy wykonywanej na obszarze Państwa Polskiego, jeżeli pracownikowi przysługuje za nie wynagrodzenie. Za okresy zatrudnienia uważa się również okresy nauki osób wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 1, 2 i 3 oraz okresy pobierania zasiłków z ubezpieczenia społecznego z powodu choroby lub macierzyństwa.

2. Okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą po Wyzwoleniu w polskich przedstawicielstwach i misjach oraz delegowanych do międzynarodowych instytucji lub komisji uważa się za zatrudnienie na obszarze Państwa Polskiego.

3. Okresy zatrudnienia obywateli polskich za granicą, nie wymienionego w ust. 2, uważa się za zatrudnienie na obszarze Państwa Polskiego pod warunkiem, że okres zatrudnienia w Polsce Ludowej po Wyzwoleniu wynosił co najmniej 5 lat. Warunek ten nie jest wymagany od osób, które były zatrudnione na obszarze Związku Socjalistycznych Republik Rad.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia, jakie okresy zatrudnienia uważa się za okresy zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego, zasady udzielania świadczeń z tytułu okresów zatrudnienia za granicą oraz inne przypadki, w których warunek 5 lat zatrudnienia w Polsce po Wyzwoleniu nie jest wymagany.

Art. 8. 1. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty (art. 29 i 38) zalicza się okresy:

- 1) nauki w szkole, do której pracownik został skierowany przez zakład pracy,
- 2) nauki w szkołach wyższych, jeżeli pracownik był zatrudniony bezpośrednio przed wstąpieniem do szkoły,
- 3) aspirantury naukowej, pod warunkiem uprzedniego zatrudnienia,
- 4) służby w Wojsku Polskim po dniu 1 listopada 1918 r. i służby w oddziałach powstańczych w powstaniach śląskich w latach 1919 — 1921,
- 5) służby w polskich formacjach wojskowych w ZSRR po dniu 13 maja 1943 r.,
- 6) służby w oddziałach, które prowadziły walkę z hitlerowskim okupantem,
- 7) służby pełnionej w Armii Związku Socjalistycznych Republik Rad przez osoby, które posiadają obywatelstwo polskie,
- 8) służby w polskich formacjach wojskowych na zachodzie w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 13 lutego 1946 r.,
- 9) pobytu w niewoli w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r.,
- 10) pobytu w niemieckich obozach koncentracyjnych i w obozach pracy przymusowej w czasie od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r.,
- 11) działalności rewolucyjnej,
- 12) pobytu w więzieniach i w obozach odosobnienia za działalność rewolucyjną,
- 13) służby w wojskowych oddziałach ludowych w czasie wojny domowej w Hiszpanii,
- 14) bezrobocia przed Wyzwoleniem, udowodnionego dokumentami.

2. Okresy wymienione w ust. 1 nie podlegają zaliczeniu, jeżeli ten sam okres został uwzględniony z tytułu zatrudnienia.

3. Okresy wymienione w ust. 1 pkt 8 — 10 zalicza się do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty, jeżeli pracownik bezpośrednio przed tymi okresami lub do dnia 1 września 1939 r. był zatrudniony i posiada co najmniej pięcioletni okres zatrudnienia po Wyzwoleniu.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia zasady i tryb zaliczania do okresów zatrudnienia okresów wymienionych w ust. 1 pkt 6 oraz 11 — 13.

5. Do okresów zatrudnienia wymaganych do uzyskania renty mogą być zaliczone obywatelom polskim również okresy służby z poboru w charakterze szeregowca lub niezawodowego podoficera w innych formacjach wojskowych niż wymienione w ust. 1. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustala w drodze rozporządzenia zasady i tryb zaliczania tych okresów.

Art. 9. 1. Ustala się dwie kategorie zatrudnienia pracowników:

- 1) I kategorię — obejmującą pracowników zatrudnionych pod ziemią oraz pracowników zatrudnionych w warunkach szkodliwych dla zdrowia,
- 2) II kategorię — obejmującą wszystkich pozostałych pracowników.

2. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia rodzaje prac objętych I kategorią oraz warunki zaliczania pracowników do I kategorii zatrudnienia.

Art. 10. 1. Podstawę wymiaru renty stanowi przeciętny miesięczny zarobek:

- 1) z ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo
- 2) z kolejnych 2 lat zatrudnienia dowolnie wybranych przez zainteresowanego z okresu ostatnich 10 lat zatrudnienia przed zgłoszeniem wniosku o rentę.

2. Zainteresowany może wystąpić nie później niż w ciągu roku od daty wydania pierwszej decyzji przyznającej rentę o zmianę podstawy wymiaru renty

3. Za zarobek uważa się całkowity bez jakichkolwiek potrąceń zarobek w gotówce i w naturze, przysługujący pracownikowi z tytułu zatrudnienia, z wszelkimi dodatkami wpływającymi trwale na jego wysokość.

4. Dla osób wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 za podstawę wymiaru renty przyjmuje się zarobki z okresu zatrudnienia przed skierowaniem do szkoły liczone zgodnie z przepisem ust. 1.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy w sprawie obliczania podstawy wymiaru renty, ustalając jednocześnie najniższą podstawę wymiaru renty w kwocie co najmniej 500 zł.

Art. 11. 1. Za nieprzerwany okres zatrudnienia uważa się okres zatrudnienia pracownika po Wyzwoleniu bez przerwy w ostatnim zakładzie pracy przed powstaniem prawa do renty.

2. Okres zatrudnienia w ostatnim zakładzie pracy uważa się za nieprzerwany, jeżeli pracownik przerwał zatrudnienie w tym zakładzie pracy z powodu:

- 1) służby wojskowej,
- 2) nauki w szkołach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 8 ust. 1 pkt 1,
- 3) odbywania aspirantury naukowej,
- 4) zatrudnienia w innym zakładzie pracy na podstawie wyboru,
- 5) niezdolności do pracy, w czasie której służyło mu prawo do zasiłku z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby lub macierzyństwa,

6) inwalidztwa

i powrócił do zatrudnienia w tym zakładzie pracy najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od ustania wymienionych przyczyn.

3. Okres zatrudnienia uważa się za nieprzerwany, jeżeli pracownik zmienił zakład pracy z powodu:

- 1) służby wojskowej,
- 2) nauki w szkołach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 2 i art. 8 ust. 1 pkt 1,
- 3) odbywania aspirantury naukowej,
- 4) niezdolności do pracy, w czasie której służyło mu prawo do zasiłku z ubezpieczenia społecznego z tytułu choroby lub macierzyństwa,
- 5) inwalidztwa

i podjął ponowne zatrudnienie w innym zakładzie pracy najpóźniej w ciągu 3 miesięcy od ustania wymienionych przyczyn, jeżeli poprzedni zakład pracy odmówił przyjęcia go do pracy.

4. Okres zatrudnienia uważa się również za nieprzerwany, jeżeli pracownik zmienił zakład pracy z powodu:

- 1) przeniesienia służbowego lub innego zarządzenia,
- 2) przeniesienia służbowego małżonka do innej miejscowości,
- 3) objęcia zatrudnienia na podstawie wyboru,
- 4) redukcji etatów,
- 5) likwidacji zakładu pracy,
- 6) zakończenia robót

i przerwa w zatrudnieniu z wymienionych przyczyn nie przekraczała 3 miesięcy.

Art. 12. Inwalidą w rozumieniu dekretu jest osoba, która z powodu stałej lub długotrwałej, całkowitej lub częściowej utraty zdolności do pracy została zaliczona do jednej z następujących grup:

- 1) do I grupy inwalidów — obejmującej osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy zawodowej i potrzebują stałej opieki innej osoby,
- 2) do II grupy inwalidów — obejmującej osoby, które z powodu znacznego naruszenia sprawności organizmu mają ograniczoną zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy zawodowej, lecz nie potrzebują stałej opieki innej osoby,
- 3) do III grupy inwalidów — obejmującej osoby, które wskutek naruszenia sprawności organizmu stały się niezdolne do systematycznej pracy w swoim zawodzie w zwykłych warunkach istniejących w tym zawodzie, lecz zdolne są do pracy w swoim lub innym zawodzie z obniżeniem kwalifikacji lub wydajności pracy, ze zmniejszeniem zakresu wykonywanych czynności lub z koniecznością stworzenia odpowiednich warunków pracy.

Art. 13. 1. Utratę zdolności do pracy, grupę inwalidów, do której dana osoba ma być zaliczona, datę powstania inwalidztwa, związek przyczynowy inwalidztwa lub śmierci z wypadkiem w zatrudnieniu lub chorobą zawodową, kierowanie na leczenie i przeszkolenie zawodowe oraz możliwości zatrudnienia w dotychczasowym lub innym zawodzie ustalają komisje lekarskie do spraw inwalidztwa i zatrudnienia.

2. Komisja ustala datę powstania inwalidztwa w przypadkach, gdy od tego zależy stwierdzenie prawa do renty. Jeżeli komisja nie może ustalić daty powstania inwalidztwa, ustala okres czasu, w którym powstało inwalidztwo; końcową datę tego okresu przyjmuje się za datę powstania inwalidztwa. Jeżeli komisja nie może ustalić ani daty, ani okresu powstania inwalidztwa, przyjmuje się jako datę powstania

inwalidztwa datę zgłoszenia wniosku o rentę lub datę wcześniejszego orzeczenia komisji.

3. Organizację komisji wymienionych w ust. 1, szczególnie określenie ich zadań i postępowanie przed nimi regulują odrębne przepisy.

4. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia powierzyć komisjom wykonywanie zadań wymienionych w ust. 1 i 2 również w stosunku do osób nie będących pracownikami oraz ustalić tryb postępowania w tych sprawach.

5. Minister Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Zdrowia ustala w drodze rozporządzenia szczególne zasady orzekania przez komisje o inwalidztwie i zaliczania do jednej z grup inwalidów określonych w art. 12.

Art. 14. 1. Prawo do świadczeń określonych dekretem powstaje z dniem spełnienia się wszystkich warunków, wymaganych przez dekret do uzyskania tego prawa, jednakże prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem ustania prawa do zasiłku chorobowego, a jeżeli pracownik w okresie czasowej niezdolności do pracy pobierał wynagrodzenie, prawo do renty inwalidzkiej powstaje z dniem ustania czasowej niezdolności do pracy.

2. Renty wypłaca się od dnia powstania prawa do renty, jednak za okres nie dłuższy niż 3 miesiące wstecz od dnia zgłoszenia wniosku.

Art. 15. 1. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej rent, przewidzianych niniejszym dekretem, przysługuje tylko jedna renta, a mianowicie wyższa lub wybrana przez zainteresowanego.

2. W razie zbiegu u jednej osoby prawa do renty przysługującej na podstawie niniejszego dekretu z prawem do innego świadczenia o charakterze rentowym wypłaca się również tylko jedno świadczenie, a mianowicie wyższe lub wybrane przez zainteresowanego. Ograniczenie powyższe nie dotyczy prawa do wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy oraz śmiercią.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia zasady, które należy stosować w razie zbiegu u jednej osoby prawa do świadczeń na podstawie niniejszego dekretu z prawem do świadczeń z instytucji zagranicznych.

Art. 16. Prawa do świadczeń przewidzianych w dekrecie nie nabywa, a nabyte traci osoba, która wywołała przestępstwem umyślnym okoliczności, uzasadniające powstanie prawa do świadczeń lub ich zwiększenie.

Art. 17. 1. W razie zajścia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość następuje na wniosek zainteresowanego lub z urzędu ponowne ustalenie świadczeń.

2. Podwyższenie renty następuje od dnia zgłoszenia wniosku o podwyższenie, a jeżeli podwyższenie renty następuje z urzędu, od dnia wydania decyzji.

3. Obniżenie lub wstrzymanie renty następuje od najbliższego terminu jej płatności, przypadającego po upływie miesiąca od wydania decyzji obniżającej lub wstrzymującej rentę, z wyjątkiem przypadków uprawniających prezydium właściwej rady narodowej do wstrzymania renty z mocą wsteczną.

Art. 18. Prawo do świadczeń ustaje:

- 1) gdy odpadnie którykolwiek z warunków wymaganych do przyznania świadczenia,
- 2) ze śmiercią osoby uprawnionej.

Art. 19. 1. Wypłatę świadczeń wstrzymuje się, jeżeli prawo do tych świadczeń ustało lub okaże się, że nie istniało.

2. Rencista jest obowiązany do zwrotu pobranych kwot, jeżeli był pouczonej przez prezydium właściwej rady narodowej o okolicznościach powodujących ustanie prawa do świadczeń lub wstrzymanie ich wypłaty, a pobiera te świadczenia mimo zajścia powyższych okoliczności. W przypadkach uzasadnionych szczególnymi okolicznościami prezydium właściwej rady narodowej może odstąpić od żądania zwrotu.

3. Rencista, który korzystał nieprawnie ze świadczeń na podstawie nieprawdziwych zeznań lub dokumentów albo w innych przypadkach złej woli — obowiązany jest do zwrotu nieprawnie pobranych kwot, niezależnie od odpowiedzialności karnej.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ureguje w drodze rozporządzenia sprawę wstrzymania wypłaty renty osobom pozbawionym wolności oraz udzielania świadczeń członkom rodzin tych osób.

Art. 20. 1. Prezydium właściwej rady narodowej ma prawo potrącać z należnych świadczeń rentowych:

- 1) zaliczki wypłacone na poczet należnych świadczeń rentowych,
- 2) nieprawnie pobrane (art. 19 ust. 2 i 3) świadczenia rentowe z prezydium właściwej rady narodowej lub innych instytucji oraz zasiłki z tytułu ubezpieczenia rodzinnego lub na wypadek choroby i macierzyństwa,
- 3) zapomogi wypłacone z tytułu pomocy społecznej, jeżeli przy wypłacie zastrzeżono ich potrącenie.

2. Na pokrycie kwot wypłaconych z tytułów wymienionych w ust. 1 prezydium właściwej rady narodowej ma prawo:

- 1) potrącić całą należność przysługującą za okres od daty powstania prawa do świadczeń rentowych do daty wydania ostatecznej decyzji przyznającej te świadczenia,
- 2) dokonywać z wypłacanych rent potrąceń w wysokości nie przekraczającej 20% renty.

Art. 21. Świadczenia pieniężne przewidziane w dekreście mogą ulec zajęciu tylko na zaspokojenie roszczeń alimentacyjnych w wysokości i na zasadach określonych w kodeksie postępowania cywilnego.

Art. 22. 1. W razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenia, uprawnienia jej, wynikające ze zgłoszonego wniosku, przechodzą na pozostałego przy życiu małżonka oraz na dzieci, a w razie ich braku — kolejno na: wnuków, rodziców, dziadków i rodzeństwo.

2. Przejście uprawnień następuje pod warunkiem, że zmarły pozostawał na utrzymaniu tych osób bądź też osoby te były na utrzymaniu zmarłego. Osoby, na które przechodzą uprawnienia wymienione w ust. 1, mają prawo dalszego prowadzenia nie ukończonego jeszcze postępowania w celu ustalenia świadczeń.

Art. 23. Renty wypłaca się w okresach miesięcznych.

Art. 24. 1. Uspołeczniiony zakład pracy obowiązany jest zwrócić prezydium właściwej rady narodowej świadczenia wypłacone przez prezydium osobom uprawnionym tylko w przypadkach, kiedy choroba, niezdolność do pracy lub śmierć pracownika spowodowane zostały naruszeniem przez zakład pracy jego obowiązków, wynikających z przepisów dotyczących ochrony życia i zdrowia pracowników.

2. Osoby uprawnione do świadczeń w myśl dekretu mogą dochodzić od uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy

lub śmiercią tylko w przypadkach ustalonych w ust. 1. Wynagrodzenie szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne od prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 25. 1. Nie uspołeczniiony zakład pracy jest obowiązany zwrócić prezydium właściwej rady narodowej równowartość świadczeń należnych od prezydium osobom uprawnionym, jeżeli choroba, niezdolność do pracy lub śmierć są następstwem okoliczności, uzasadniających odpowiedzialność nie uspołecznionego zakładu pracy w myśl przepisów prawa cywilnego. Na żądanie prezydium właściwej rady narodowej nie uspołeczniiony zakład pracy obowiązany jest zwrócić prezydium zamiast równowartości renty, jednorazowe odszkodowanie, obliczone na zasadach prawa cywilnego.

2. Osoby uprawnione do świadczeń w myśl dekretu mogą dochodzić od nie uspołecznionego zakładu pracy wynagrodzenia szkód wywołanych chorobą, niezdolnością do pracy lub śmiercią na zasadach ustalonych w ust. 1. Wynagrodzenie szkód ogranicza się do kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne od prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 26. Osoba, która w myśl przepisów prawa cywilnego odpowiada za skutki zdarzenia powodujące wypłatę świadczeń na podstawie dekretu, obowiązana jest zwrócić organowi przyznającemu renty wypłacone świadczenia. Uprawnieni do świadczeń zachowują prawo dochodzenia od osób odpowiedzialnych za skutki zdarzenia odszkodowania w granicach kwoty, o którą wynagrodzenie szkody należne w myśl przepisów prawa cywilnego przewyższa świadczenia należne na podstawie dekretu.

Art. 27. Dla roszczeń regresowych wynikających z art. 24 i 26 w stosunku do uspołeczniionych zakładów pracy prawo do żądania zwrotu świadczeń przedawnia się z upływem 3 lat od daty powzięcia przez organ przyznający renty wiadomości o chorobie, niezdolności do pracy lub śmierci pracownika. Bieg terminu prekluzyjnego przewidzianego w postępowaniu arbitrażowym liczy się od daty dokonania wypłaty danej raty rentowej.

R o z d z i a ł II.

Renta starcza.

Art. 28. 1. Renta starcza przysługuje pracownikowi, który ma wymagany okres zatrudnienia i osiągnął wiek starczy w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat po ustaniu zatrudnienia (art. 7).

2. Jeżeli pracownik ukończył wiek starczy przed osiągnięciem wymaganego okresu zatrudnienia, prawo do renty starczej powstaje z chwilą osiągnięcia wymaganego okresu zatrudnienia.

Art. 29. Okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty starczej wynosi 25 lat dla mężczyzn, a 20 lat dla kobiet.

Art. 30. Wiek starczy wynosi:

- a) dla pracowników I kategorii zatrudnienia — 60 lat dla mężczyzn, a 55 lat dla kobiet,
- b) dla pracowników II kategorii zatrudnienia — 65 lat dla mężczyzn, a 60 lat dla kobiet.

Art. 31. 1. Wysokość renty starczej wynosi miesięcznie:

Dla pracowników kategorii zatrudnienia	Procent podstawy wymiaru renty		
	do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
I	60	20	15
II	40		

2. Renta starcza wraz ze wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może wynosić miesięcznie:

- 1) więcej niż 1200 zł, a wraz z dodatkiem za odznaczenie orderem (art. 59) — 1500 zł i
- 2) mniej niż renta wraz z dodatkiem dla rencistów nie pracujących, ustalona na podstawie art. 81 ust. 2 — jeżeli rencista nie pracuje i poza rentą nie posiada dochodu z innych źródeł.

Art. 32. 1. Wysokość renty starczej ulega na wniosek zainteresowanego ponownemu ustaleniu, jeżeli:

- 1) po przyznaniu renty był zatrudniony i jego przeciętny miesięczny zarobek w okresie ostatnich 3 lat był wyższy niż przeciętny miesięczny zarobek, który był obliczony dla ustalenia podstawy wymiaru renty albo w okresie tym osiągnął warunki do uzyskania renty przewidzianej dla pracowników I kategorii zatrudnienia,
- 2) w powyższym trzyletnim okresie nie było przerw w pracy, wynoszących łącznie więcej niż 6 miesięcy.

2. Dla ponownego ustalenia renty przyjmuje się za podstawę wymiaru przeciętny miesięczny zarobek z ostatnich 3 lat.

Art. 33. 1. Jeżeli pobierający rentę starczą został zaliczony do I grupy inwalidów, renta starcza ulega na jego wniosek zamianie na rentę inwalidzką, przysługującą w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa.

2. Jeżeli pobierający rentę starczą uległ wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorował na chorobę zawodową, renta starcza ulega na jego wniosek zamianie na rentę inwalidzką, przysługującą w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

R o z d z i a ł III.

Renta inwalidzka.

Art. 34. Renta inwalidzka przysługuje pracownikowi, który posiada wymagany okres zatrudnienia i stał się inwalidą w czasie zatrudnienia lub w ciągu 2 lat po ustaniu zatrudnienia (art. 7).

Art. 35. Pracownik jest inwalidą, jeżeli stał się niezdolny do pracy wskutek wypadku w zatrudnieniu, choroby zawodowej lub innych przyczyn i został zaliczony do jednej z grup inwalidów.

Art. 36. 1. Za wypadek w zatrudnieniu uważa się nagłe zdarzenie spowodowane przyczyną zewnętrzną, które zaszło w związku z zatrudnieniem.

2. Za wypadki pozostające w związku z zatrudnieniem uważa się w szczególności wypadki, którym ulegli pracownicy:

- 1) podczas lub w związku z wykonywaniem swoich zwykłych czynności albo poleceń osób, którym pracownik podlega z tytułu swego zatrudnienia,
- 2) w związku z wykonywaniem czynności w interesie zakładu pracy, nawet bez polecenia,
- 3) przy przechowywaniu, czyszczeniu, naprawie i przenoszeniu narzędzi pracy, chociażby dostarczonych przez samego pracownika,
- 4) w drodze do pracy i z pracy.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, jakie wypadki pracowników należy uważać za zrównane z wypadkami, wymienionymi w ust. 2.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej reguluje również w drodze rozporządzenia sprawę świadczeń dla osób, które ulegną wypadkowi nie będąc pracownikami.

Art. 37. 1. Za choroby zawodowe uważa się choroby powstające wskutek wykonywania określonego zawodu, i istoty danej pracy lub z powodu warunków, w których się ona odbywała.

2. Rada Ministrów ustala w drodze rozporządzenia wykaz chorób zawodowych uprawniających do świadczeń przewidzianych w dekreście w razie inwalidztwa lub śmierci z powodu choroby zawodowej oraz warunki do uzyskania tych świadczeń.

Art. 38. 1. Okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej wynosi dla pracowników w wieku:

powyżej 18 lat do 20 lat	— 1 rok
" 20 " " 22 "	— 2 lata
" 22 " " 25 "	— 3 "
" 25 " " 30 "	— 4 "

2. Dla pracowników w wieku powyżej 30 lat okres zatrudnienia wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej wynosi 5 lat, które powinny przypadać na okres ostatnich 10 lat przed ustaniem zatrudnienia, wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej.

3. Jeżeli pracownik nie ma okresu zatrudnienia, ustalonego w ust. 1 lub 2 dla grupy pracowników obejmujących jego wiek, ale ma mniejszy okres zatrudnienia, ustalony dla pracowników bezpośrednio poprzedzającej grupy, przyjmuje się, że ma okres zatrudnienia, wymagany do uzyskania renty inwalidzkiej, jeżeli pracował bez przerwy od chwili przejścia z grupy pracowników młodszych do grupy pracowników starszych do daty powstania inwalidztwa.

4. Okres zatrudnienia wymieniony w ust. 1 i 2 nie jest wymagany, jeżeli inwalidztwo powstało:

- a) wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej,
- b) w wieku poniżej 18 lat,

c) w wieku poniżej 20 lat, jeśli pracownik rozpoczął zatrudnienie przed ukończeniem 18 lat i pracował bez przerwy do daty powstania inwalidztwa.

Art. 39. 1. Wysokość renty inwalidzkiej wynosi miesięcznie:

Dla pracowników		Procent podstawy wymiaru renty			
kategorii zatrudnienia	grupy inwalidów	do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł	
		przyczyna inwalidztwa			
		wypadek lub choroba zawodowa	Inne przyczyny	bez względu na przyczynę inwalidztwa	
I	I	100	70	20	
	II	75	50		
	III	50	40		
II	I	100	60		15
	II	75	40		
	III	50	30		

2. Renta inwalidzka wraz ze wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może wynosić miesięcznie:

- 1) więcej niż 1200 zł, a wraz z dodatkiem za odznaczenie orderem (art. 59) — 1500 zł i
- 2) mniej niż:

- a) renta wraz z dodatkiem dla rencistów nie pracujących, ustalona na podstawie art. 81 ust. 2 — jeżeli rencista nie pracuje i poza rentą nie posiada dochodu z innych źródeł i został zaliczony do III lub II grupy inwalidów,
- b) renta ustalona pod lit. a) zwiększona o 50% — jeżeli rencista został zaliczony do I grupy inwalidów.

3. Jeżeli rencista zaliczony do III grupy inwalidów z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa posiada również dochód z pracy lub z innych źródeł, który łącznie z rentą inwalidzką bez dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa przekracza podstawę jej wymiaru, wówczas rentę zmniejsza się o kwotę przewyższającą tę podstawę, nie więcej jednak niż o 50%.

Art. 40. W razie stwierdzenia na wniosek lub z urzędu przez komisję lekarską do spraw inwalidztwa i zatrudnienia istotnej zmiany w inwalidztwie osoby pobierającej rentę inwalidzką ustala się ponownie prawo do renty lub jej wysokość.

Art. 41. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia zasady planowego zatrudnienia inwalidów.

Art. 42. Renta inwalidzka ulega na wniosek rencisty zamianie na rentę starczą, jeżeli spełniły się warunki do przyznania tej renty.

Art. 43. Wysokość renty inwalidzkiej ulega na wniosek rencisty ponownemu ustaleniu, jeżeli spełnione są warunki określone w art. 32.

R o z d z i a ł IV.

Renta rodzinna.

Art. 44. Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny po pracowniku, który zmarł:

- 1) wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej lub
- 2) wskutek innych przyczyn i w chwili śmierci posiadał warunki wymagane do uzyskania renty inwalidzkiej lub starczej albo pobierał jedną z tych rent.

Art. 45. 1. Członkami rodziny pracownika (rencisty) uprawnionymi do renty rodzinnej są:

- 1) dzieci, wnuki i rodzeństwo stanu wolnego w wieku do lat 16, a w razie uczęszczania do szkoły w wieku do lat 24, lub bez względu na wiek, jeżeli stali się inwalidami I lub II grupy w wieku do lat 16 lub w czasie uczęszczania do szkół w wieku do lat 24,
- 2) małżonek i rodzice, którzy pozostawali na utrzymaniu pracownika (rencisty) i nie mają poza pracą dostatecznego dochodu z innych źródeł, jeżeli:
 - a) osiągnęli wiek: mężczyźni 65 lat, kobiety 55 lat lub są inwalidami albo wychowują przynajmniej jedno z dzieci, wnuków lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty), uprawnionych do renty rodzinnej w wieku do lat 8,
 - b) stali się inwalidami lub osiągnęli określony wiek przed śmiercią pracownika (rencisty) lub najpóźniej w ciągu 5 lat po jego śmierci albo przed ustaniem uprawnień do renty z tytułu wychowywania dziecka, wnuka lub rodzeństwa zmarłego pracownika (rencisty) z powodu ukończenia przez nie 8 roku.

2. Małżonkę, która w dniu śmierci żywiciela była w ciąży, uważa się za niezdolną do pracy przez okres ciąży i 2 miesiące po porodzie.

3. Rentę przyznaną członkom rodziny odpowiadającym warunkom określonym w ust. 1 wypłaca się nadal również w czasie zatrudnienia podjętego po śmierci żywiciela.

4. Rada Ministrów określa w drodze rozporządzenia, w jakich warunkach uważa się członków rodziny za pozostających na utrzymaniu pracownika (rencisty) oraz jaki dochód powoduje zawieszenie prawa do renty.

Art. 46. 1. Małżonka rozwiedzionego uważa się za członka rodziny, uprawnionego do renty rodzinnej po zmarłym rozwiedzionym małżonku, jeżeli w chwili jego śmierci oprócz spełnienia innych warunków wymaganych do uzyskania renty miał prawo do alimentów ze strony rozwiedzionego małżonka.

2. Osobę, która zawarła związek małżeński z rencistą, uważa się za członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej, jeżeli z małżeństwa tego urodziło się dziecko lub małżeństwo trwało co najmniej 3 lata albo śmierć rencisty nastąpiła wskutek wypadku w zatrudnieniu, a ponadto spełnione są inne warunki wymagane do uzyskania tej renty.

Art. 47. Małżonek zmarłego pracownika lub rencisty traci prawo do renty rodzinnej w razie wstąpienia w ponowny związek małżeński.

Art. 48. Z tytułu wychowywania dzieci, wnuków lub rodzeństwa może być zaliczona tylko jedna osoba jako uprawniona do renty rodzinnej.

Art. 49. Za dzieci w rozumieniu dekretu uważa się dzieci:

- 1) własne,
- 2) przysposobione,
- 3) drugiego małżonka (pasierbów),
- 4) dzieci obce wzięte na utrzymanie i wychowanie.

Art. 50. 1. Dzieci obce, wnuki i rodzeństwo uważa się za członków rodziny uprawnionych do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku, jeżeli:

- 1) nie mają prawa do renty rodzinnej po własnych rodzicach,
- 2) zostały wzięte na wychowanie i utrzymanie co najmniej na rok przed śmiercią pracownika oraz
- 3) rodzice ich nie żyją albo nie mogą zapewnić im utrzymania.

2. Dziecko obcego nie uważa się za członka rodziny uprawnionego do renty rodzinnej po zmarłym pracowniku, jeżeli chociaż jedno z rodziców dziecka żyje i może zapewnić mu utrzymanie, chyba że zmarły pracownik był opiekunem dziecka, ustanowionym przez władzę opiekuńczą.

3. Warunek określony w ust. 1 pkt 2 nie jest wymagany, jeśli śmierć pracownika jest następstwem wypadku lub choroby zawodowej.

Art. 51. 1. Wszystkim członkom rodziny przysługuje jedna łączna renta rodzinna.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia przypadki, w których renta rodzinna może być podzielona na równe części między członków uprawnionych do renty.

Art. 52. 1. Wysokość renty rodzinnej wynosi miesięcznie:

Procent podstawy wymiaru renty		
do 1200 zł	od nadwyżki ponad 1200 do 2000 zł	od nadwyżki ponad 2000 zł
30	20	15

2. Jeżeli pracownik zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, wysokość renty rodzinnej określonej w ust. 1 podwyższa się o 10% podstawy wymiaru renty.

3. Rentę rodzinną podwyższa się o 65 zł, jeżeli do renty uprawnionych jest dwóch członków rodziny, a o 145 zł, jeżeli do renty uprawnionych jest trzech lub więcej członków rodziny.

4. Jeżeli członek rodziny uprawniony do renty został zaliczony do I grupy inwalidów, przypadającą na niego część renty rodzinnej zwiększa się o 100 zł.

5. Jeżeli uprawnionymi do renty rodzinnej są sieroty zupełne, przypadającą na nie część renty rodzinnej zwiększa się o 10% podstawy wymiaru renty.

6. Łączna wysokość renty rodzinnej wraz ze wszystkimi dodatkami z wyjątkiem dodatku dla dzieci, wnuków i rodzeństwa nie może przekraczać kwoty 1.200 zł, a wraz z dodatkiem za odznaczenie orderem (art. 59) — 1.500 zł miesięcznie.

Art. 53. 1. Renta rodzinna na dzieci, wnuki i rodzeństwo nie przysługuje w czasie korzystania przez nich ze świadczeń z funduszy publicznych w rozmiarze dostatecznym dla pokrycia kosztów utrzymania i wychowania.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia, w jakim rozmiarze świadczenia z funduszy publicznych uważa się za dostateczne dla pokrycia kosztów utrzymania i wychowania.

Art. 54. W razie wstrzymania lub zawieszenia wypłaty renty jednemu z członków rodziny pozostałym członkom wypłaca się rentę w wysokości odpowiadającej ich liczbie.

Rozdział V.

Dodatki do rent.

Art. 55. 1. Rencista, pobierający rentę starczą lub inwalidzką, ma prawo do dodatków do renty dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, które spełniają warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej.

2. Małżonek, pobierający rentę rodzinną, ma prawo do dodatków do renty rodzinnej dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, które są uprawnione do renty rodzinnej. Prawo to przysługuje również opiekunowi tych dzieci.

3. Dodatki do rent wymienione w ust. 1 i 2 przysługują w wysokości zasiłków rodzinnych.

4. Dodatki przewidziane w ust. 1 i 2 nie przysługują dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, na które wypłacane są zasiłki rodzinne lub dodatki z innych tytułów.

Art. 56. 1. Za każdy rok pracy fizycznej w brackich zakładach pracy przysługuje dodatek miesięczny do:

- 1) renty starczej w wysokości od 1,25 zł do 7,50 zł, jeżeli podstawa wymiaru renty nie przekracza 1.000 zł,

2) renty inwalidzkiej, przysługującej w razie inwalidztwa powstałego wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej, w wysokości od 1,50 zł do 16,50 zł, jeżeli podstawa wymiaru renty nie przekracza 800 zł,

3) renty inwalidzkiej, przysługującej w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa:

a) w wysokości od 1,75 zł do 9 zł, jeżeli rencista był zaliczony do I grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 700 zł,

b) w wysokości od 1 zł do 7,75 zł, jeżeli rencista był zaliczony do II grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 900 zł,

c) w wysokości od 2,50 zł do 11 zł, jeżeli rencista był zaliczony do III grupy inwalidów, a podstawa wymiaru renty nie przekracza 1.200 zł.

2. Jeżeli pracownik uprawniony do dodatku określonego w ust. 1 zmarł, pozostałej wdowie, uprawnionej do renty rodzinnej, przysługuje za każdy rok pracy fizycznej męża w brackich zakładach pracy dodatek miesięczny:

1) w wysokości od 0,75 zł do 7 zł, jeżeli podstawa wymiaru nie przekracza 900 zł, a mąż zmarł wskutek wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej,

2) w wysokości od 1,25 zł do 4,25 zł, jeżeli podstawa wymiaru nie przekracza 600 zł, a mąż był uprawniony do renty starczej lub inwalidzkiej.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej określa w drodze rozporządzenia szczegółowe warunki do uzyskania dodatku wymienionego w ust. 1 oraz jego wysokość.

4. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustali w drodze zarządzenia wykaz brackich zakładów pracy.

Art. 57. 1. Za nieprzerwany okres zatrudnienia po Wyzwoleniu przysługuje do renty inwalidzkiej przyznanej w razie inwalidztwa powstałego z innych przyczyn niż wypadek w zatrudnieniu lub choroba zawodowa dodatek miesięczny w następującej wysokości:

Przy nieprzerwanym okresie zatrudnienia	Dodatek wynosi w kategorii zatrudnienia	
	I	II
powyżej 15 lat do 20 lat	15% renty	10% renty
„ 20 lat	20% „	15% „

2. Dodatek wymieniony w ust. 1 nie przysługuje pracownikowi uprawnionemu do dodatku przysługującego z tytułu zatrudnienia w brackim zakładzie pracy.

Art. 58. Pracownikom nauki przysługuje dodatek miesięczny do renty w wysokości 50% renty bez uwzględnienia dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa. Renta łącznie z tym dodatkiem nie może przekraczać kwoty określonej w art. 31 ust. 2 pkt 1 lub w art. 39 ust. 2 pkt 1.

Art. 59. 1. Osobom uprawnionym do renty starczej lub inwalidzkiej, odznaczonym przez władze Polski Ludowej orderami: Budowniczych Polski Ludowej, Krzyża Grunwaldu, Virtuti Militari, Odrodzenia Polski lub Sztandaru Pracy, przysługuje miesięczny dodatek do tych rent w wysokości 25% renty bez uwzględnienia dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa.

2. Osobom uprawnionym do renty rodzinnej, odznaczonym orderami wymienionymi w ust. 1, przysługuje dodatek miesięczny do tej renty w wysokości 10% podstawy wymiaru renty.

3. Z tytułu posiadania orderów przysługuje tylko jeden dodatek.

Art. 60. 1. Rencistom nie pracującym i nie posiadającym poza rentą dochodu z innych źródeł przysługuje dodatek:

1) do renty starczej dla pracowników I kategorii zatrudnienia w wysokości 15%, a dla pracowników II kategorii zatrudnienia w wysokości 20% podstawy wymiaru renty do 1.200 zł,

2) do renty inwalidzkiej — bez względu na kategorię zatrudnienia — w wysokości:

Grupa inwalidów	Przyczyna inwalidztwa	
	wypadek lub choroba zawodowa	inne przyczyny
	procent podstawy wymiaru renty do 1200 zł	
I	—	20
II	5	15
III	15	15

3) do renty rodzinnej — 15% podstawy wymiaru renty do 1.200 zł.

2. Dodatek do renty rodzinnej przysługuje uprawnionym do renty członkom rodziny, jeżeli warunki przewidziane w ust. 1 spełniają wszyscy członkowie rodziny. Gdy warunki do dodatku spełniają tylko niektórzy członkowie rodziny, członkom tym przysługuje dodatek do renty, jeżeli nie prowadzą wspólnego gospodarstwa domowego z pozostałymi członkami rodziny, którzy warunków do dodatku nie spełniają.

3. Minister Pracy i Opieki Społecznej wyda w drodze rozporządzenia szczegółowe przepisy w sprawie przyznawania dodatków wymienionych w ust. 1.

R o z d z i a ł VI.

Zasiłek pogrzebowy.

Art. 61. 1. Zasiłek pogrzebowy przysługuje w razie śmierci:

- 1) rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy,
- 2) rencisty pobierającego rentę rodzinną,
- 3) małżonka i rodziców rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy, jeżeli w chwili śmierci pozostawali na jego utrzymaniu,
- 4) dzieci, wnuków i rodzeństwa rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy, jeżeli w chwili śmierci byli na jego utrzymaniu i spełniali warunki określone w art. 45 ust. 1 pkt 1.

2. W razie zbiegu prawa do zasiłku pogrzebowego z tytułu zatrudnienia i z tytułu pobierania renty przysługuje tylko zasiłek wyższy.

3. Prawo do zasiłku pogrzebowego wygasa w przypadku niezgłoszenia wniosku o przyznanie go w ciągu 6 miesięcy od daty śmierci osoby wymienionej w ust. 1.

Art. 62. Zasilek pogrzebowy przysługuje osobie, która pokryła koszty pogrzebu.

Art. 63. 1. W przypadku pokrycia kosztów pogrzebu przez małżonka, dzieci, wnuków, rodziców lub rodzeństwo albo przez inną osobę, która prowadziła ze zmarłym wspólne gospodarstwo domowe, zasilek pogrzebowy przysługuje:

- 1) w razie śmierci rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy — w wysokości trzykrotnej renty miesięcznej bez uwzględnienia dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa,
- 2) w razie śmierci osób wymienionych w art. 61 ust. 1 pkt 2 do 4 — w wysokości 100% podstawy wymiaru renty, jednak nie więcej niż w wysokości określonej w pkt 1.

2. W przypadku pokrycia kosztów pogrzebu przez inne osoby niż wymienione w ust. 1 zasilek pogrzebowy przysługuje w wysokości faktycznie poniesionych kosztów pogrzebu, najwyżej jednak w wysokości określonej w ust. 1.

R o z d z i a ł VII.

Świadczenia w naturze.

Art. 64. 1. Rencisci pobierający rentę z tytułu własnej pracy mają prawo do pomocy leczniczej i położniczej oraz do protezowania w zakresie przewidzianym dla pracowników. Członkowie rodziny rencisty pobierającego rentę z tytułu własnej pracy oraz osoby pobierające rentę rodzinną mają prawo do pomocy leczniczej i położniczej oraz do protezowania w zakresie przewidzianym dla członków rodziny pracowników.

2. Osoby, które uległy wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowały na chorobę zawodową, mają prawo do pomocy leczniczej dla leczenia następstw wypadku lub choroby zawodowej, chociażby nie miały prawa do renty, jeśli nie mają prawa do pomocy leczniczej z tytułu zatrudnienia.

Art. 65. 1. Osoby pobierające renty uzależnione od inwalidztwa mogą być na swój wniosek lub z urzędu poddane specjalnemu leczeniu i przeszkoleniu w celu całkowitego lub częściowego przywrócenia im zdolności do pracy lub zapobieżenia pogorszeniu stanu zdrowia. W razie odmowy poddania się temu leczeniu lub przeszkoleniu wspomniane osoby nie mają prawa do wyższej renty w przypadku pogorszenia stanu zdrowia i zaliczenia ich do wyższej grupy inwalidów.

2. Minister Pracy i Opieki Społecznej ustali w drodze zarządzenia szczegółowe zasady przeszkalania inwalidów oraz związane z tym tryb postępowania.

Art. 66. Osoba otrzymująca rentę może być na swój wniosek umieszczona w domu rencisty lub w innym zakładzie pomocy społecznej. Na pokrycie kosztów utrzymania w tych instytucjach można potrącić najwyżej 80% renty.

R o z d z i a ł VIII.

Postępowanie w sprawach świadczeń.

Art. 67. Postępowanie w sprawach świadczeń wszczyna się na podstawie wniosku, zgłoszonego za zgodą zainteresowanego przez zakład pracy lub radę zakładową (miejscową) albo na wniosek samego zainteresowanego lub jego pełnomocnika.

Art. 68. Prezydium właściwej rady narodowej obowiązane jest udzielać osobom uprawnionym do świadczeń stosownych zaliczek, jeżeli po otrzymaniu wniosku prawo do świadczeń zostało ustalone, ale wydanie decyzji ulega zwłoce z powodu nieustalenia wysokości świadczeń lub innych okoliczności.

Art. 69. Dla ustalenia okoliczności mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość prezydium właściwej rady narodowej jest uprawnione:

- a) wzywać i przesłuchiwać zainteresowanych, świadków oraz biegłych,
- b) kierować osoby ubiegające się o świadczenia oraz rencistów do komisji do spraw inwalidztwa i zatrudnienia,
- c) zwracać się do sądu z wnioskiem o przesłuchanie świadków lub biegłych.

Art. 70. Wszystkie organy administracji państwowej i jednostki gospodarki społecznej obowiązane są udzielać prezydium właściwej rady narodowej pomocy w sprawach dotyczących powszechnego zaopatrzenia emerytalnego oraz wydawać bezpłatnie na żądanie prezydium i zainteresowanego wszelkie dokumenty potrzebne do ustalenia prawa do świadczeń lub ich wysokości.

Art. 71. W sprawach dotyczących powszechnego zaopatrzenia emerytalnego prezydium właściwej rady narodowej jest zwolnione od wszelkich opłat.

Art. 72. Wyciągi z akt stanu cywilnego, zaświadczenia wydawane dla ustalenia uprawnień do świadczeń, jako też pisma o wydanie tych dokumentów są wolne od opłat.

Art. 73. Prezydium właściwej rady narodowej wznawia postępowanie zakończone prawomocną decyzją, jeżeli zainteresowany przedłoży nowe dowody mające istotny wpływ na ocenę prawa do renty lub jej wysokość.

Art. 74. 1. Osoby pobierające rentę obowiązane są zawiadomić prezydium właściwej rady narodowej o ustaniu lub zmianie okoliczności wymienionych w decyzji, a mających wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

2. Prezydium właściwej rady narodowej ma prawo żądać od osób pobierających rentę przedkładania dowodów stwierdzających dalsze istnienie prawa do świadczeń oraz badać z urzędu, czy warunki do świadczeń nadal istnieją.

Art. 75. Prawomocne decyzje w sprawach o zwrot świadczeń podlegają wykonaniu w trybie egzekucji administracyjnej.

Art. 76. Od decyzji prezydium właściwej rady narodowej przysługuje zainteresowanemu prawo wniesienia skargi do sądów ubezpieczeń społecznych.

Art. 77. Szczegółowy tryb postępowania, środki dowodowe służące do ustalenia prawa do świadczeń oraz zasady wypłaty świadczeń określa Minister Pracy i Opieki Społecznej w drodze zarządzenia.

R o z d z i a ł IX.

Renty dla osób szczególnie zasłużonych.

Art. 78. 1. Ustanawia się renty dla osób szczególnie zasłużonych dla Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz renty dla członków rodzin tych osób.

2. Warunki, wysokość oraz tryb przyznawania tych rent ustala Rada Ministrów w drodze rozporządzenia.

R o z d z i a ł X.

Przepisy przejściowe i wprowadzające.

Art. 79. Ilekroć w rozdziale niniejszym mówi się o „dotychczasowych przepisach”, rozumie się przez to obowiązujące przed wejściem w życie dekretu przepisy o świadczeniach emerytalnych i wypadkowych, z ubezpieczenia społecznego, z ubezpieczenia zastępczego i dodatkowego, przepisy o państwowym systemie emerytalnym oraz przepisy o świadczeniach, które zostały zlecone prezydium właściwej rady narodowej do wypłaty.

Art. 80. Przepisy dekretu stosuje się do wniosków o świadczenia, zgłoszonych po wejściu w życie dekretu. Do spraw, w których wniosek o świadczenia został zgłoszony przed wejściem w życie dekretu, stosuje się przepisy dotychczasowe, jeżeli dekret nie stanowi inaczej.

Art. 81. 1. Prawo do rent, pensji i zaopatrzeń przyznanych na podstawie dotychczasowych przepisów pozostaje w mocy. Do świadczeń tych mają odpowiednie zastosowanie: art. 12, 13, 16, 17 ust. 2 i 3, art. 18 — 23, 41, 47, 53, 59, 64 — 67, 69 — 72, 74 — 77, 82, 84 pkt 1, art. 85, 86 i 90 niniejszego dekretu.

2. Rada Ministrów może w drodze rozporządzenia podwyższyć stawki rent, pensji i zaopatrzeń wymienionych w ust. 1, ustalać dodatki do tych rent i określać warunki przyznawania tych podwyżek i dodatków, w szczególności w celu stopniowego wyrównania wysokości rent przyznanych na podstawie przepisów obowiązujących przed i po dniu 1 lipca 1954 r.

3. Osoby, które w dniu wejścia w życie dekretu pobierają zaopatrzenie emerytalne z tytułu własnej pracy z państwowego systemu emerytalnego wskutek przeniesienia w stan spoczynku z innych powodów niż trwała niezdolność do służby lub osiągnięcie wieku, tracą prawo do tego zaopatrzenia, chyba że:

- 1) przed dniem wejścia w życie dekretu ukończyły 60 lat i posiadają co najmniej 25 lat wysługi emerytalnej albo ukończyły 55 lat i posiadają 35 lat wysługi emerytalnej lub
- 2) są inwalidami.

4. Świadczenia dla dzieci (renty lub zaopatrzenia sieroce, dodatki i zasiłki rodzinne), przysługujące na podstawie przepisów obowiązujących przed wejściem w życie dekretu, wypłaca się nadal na dotychczasowych zasadach. Dodatki do rent dla dzieci przyznane na podstawie dotychczasowych przepisów nie przysługują w okresie pobierania dla tych dzieci zasiłku rodzinnego lub dodatku przewidzianego w art. 55.

5. Rencista pobierający rentę z tytułu własnej pracy ma prawo do dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa w wysokości i na zasadach przewidzianych w art. 55, jeżeli prawo do tych dodatków powstało po dniu wejścia w życie dekretu.

6. Jeżeli członkowie rodziny pobierają po pracowniku rentę, pensję lub zaopatrzenie na podstawie dotychczasowych przepisów i powstaje prawo do renty rodzinnej na podstawie dekretu jeszcze dla innego członka rodziny, wysokość renty dla wszystkich uprawnionych członków rodziny ustala się według przepisów dekretu.

7. Wdowa pobierająca rentę wdową lub zaopatrzenie wdowie na podstawie dotychczasowych przepisów z tytułu wychowywania dzieci traci prawo do tych świadczeń, jeżeli:

- 1) wychowywała dwoje dzieci — z chwilą utraty przez jedną sierotę prawa do renty sieroczej, chyba że druga sierota nie osiągnęła 8 lat, a jeśli wychowywała jedno dziecko w wieku do lat 8 — z chwilą ukończenia przez to dziecko 8 lat, oraz
- 2) w chwili ustania prawa do renty wdowiej z tytułu wychowywania dzieci (pkt 1) nie miała jeszcze ukończonych 55 lat lub nie była inwalidą.

8. W razie śmierci osoby pobierającej rentę, pensję lub zaopatrzenie na podstawie dotychczasowych przepisów lub członka rodziny tej osoby przysługuje zasiłek pogrzebowy na warunkach i w wysokości, wymienionych w niniejszym dekrete.

Art. 82. Decyzje wydane na podstawie dotychczasowych przepisów nie podlegają rewizji, a wnioski o rewizję nie podlegają rozpatrzeniu z wyjątkiem przypadków przewidzianych w dekrete.

Art. 83. 1. Podlegają rozpatrzeniu na podstawie dekretu wnioski o rentę starczą lub inwalidzką złożone po wejściu w życie dekretu przez pracownika, któremu na podstawie dotychczasowych przepisów odmówiono renty (pensji, zaopatrzenia) z tytułu własnej pracy, jeśli pracownik:

- 1) był zatrudniony po złożeniu wniosku załatwionego odmownie lub po ustaniu prawa do renty (pensji, zaopatrzenia) z powodu braku inwalidztwa albo
- 2) stał się inwalidą w ciągu 2 lat lub osiągnął wiek starczy w ciągu 5 lat od ustania zatrudnienia (art. 7).

2. Rozpatrzeniu na podstawie dekretu podlegają również wnioski o rentę rodzinną zgłoszone przez wdowy, którym odmówiono renty, pensji lub zaopatrzenia wdowiej na podstawie dotychczasowych przepisów z powodu zdolności do pracy lub nieosiągnięcia odpowiedniego wieku albo które były objęte przepisem art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. Nr 42, poz. 304).

Art. 84. Rozpatrzeniu podlegają również złożone po wejściu w życie dekretu wnioski:

- 1) rencistów, którzy w dniu wejścia w życie dekretu pobierali z tytułu własnej pracy wyłącznie rentę wypadkową lub świadczenia o charakterze rentowym z ubezpieczenia dodatkowego, jeżeli byli zatrudnieni po przyznaniu renty,
- 2) rencistów, którzy w dniu wejścia w życie dekretu nie pobierali renty z tytułu własnej pracy z powodu zawieszenia jej wypłaty w związku z zarobkowaniem, jeśli byli zatrudnieni po zawieszeniu tej wypłaty.

Art. 85. 1. Osobom, które w dniu wejścia w życie dekretu pobierały rentę emerytalną lub zaopatrzenie emerytalne z tytułu własnej pracy na podstawie dotychczasowych przepisów, przyznaje się na ich wniosek zamiast tych świadczeń świadczenia określone w dekrete tylko w przypadkach, gdy osoby te były zatrudnione po wejściu w życie dekretu co najmniej przez 3 lata i spełniają warunki przewidziane w dekrete. Zatrudnienie po wejściu w życie dekretu może trwać krócej niż 3 lata, jeżeli wymieniona osoba:

- 1) uległa wypadkowi w zatrudnieniu lub zachorowała na chorobę zawodową po wejściu w życie dekretu i została wskutek tego zaliczona do jednej z grup inwalidów albo
- 2) była po V zwolnieniu zatrudniona co najmniej 10 lat i przestała pracować.

2. Osobom ociemniałym, które w dniu wejścia w życie dekretu pobierały rentę emerytalną lub zaopatrzenie emerytalne z tytułu własnej pracy na podstawie dotychczasowych przepisów, przyznaje się na ich wniosek zamiast tych świadczeń świadczenia określone w dekreście, chociażby nie były zatrudnione po wejściu w życie dekretu, jeśli spełniają warunki w nim określone.

Art. 86. 1. Rencistów, pobierających na podstawie dotychczasowych przepisów renty, pensje lub zaopatrzenia uzależnione od niezdolności do pracy, poddaje się badaniom lekarskim z urzędu lub na wniosek zainteresowanego. Badania z urzędu nie przeprowadza się, gdy niezdolność była uznana za trwałą albo rencista ukończył: mężczyzna 60 lat, a kobieta 55 lat.

2. Renta, pensja lub zaopatrzenie emerytalne uzależnione od niezdolności do pracy ulega wstrzymaniu, jeżeli kontrolne badanie lekarskie ustali, że stan zdrowia rencisty nie uzasadnia zaliczenia go co najmniej do III grupy inwalidów. Dodatek za bezradność, wypłacany do renty na podstawie dotychczasowych przepisów, ulega wstrzymaniu, jeżeli kontrolne badanie lekarskie ustali, że inwalidztwo rencisty nie uzasadnia zaliczenia go do I grupy inwalidów.

3. Renta wypadkowa ulega wstrzymaniu lub zmniejszeniu, jeżeli kontrolne badanie lekarskie ustali poprawę stanu zdrowia, którą ocenia się według dotychczasowych zasad orzecznictwa lekarskiego w sprawach wypadkowych. Renta wypadkowa nie ulega podwyższeniu, jeżeli pogorszenie stanu zdrowia wskutek następstw wypadku lub choroby zawodowej nie uzasadnia zaliczenia co najmniej do III grupy inwalidów.

4. Jeżeli renta emerytalna, pensja, zaopatrzenie lub renta wypadkowa z tytułu utraty co najmniej 50% zdolności do zarobkowania wypłacane są bez dodatku za bezradność, a rencistę zaliczono do I grupy inwalidów, świadczenia te podwyższa się o 50% bez uwzględnienia dodatków na dzieci, wnuki i rodzeństwo. Jeżeli rencista pobiera dwa lub więcej świadczeń, podwyższeniu podlegają wszystkie świadczenia. Wysokość podwyższonego świadczenia dla osób, które pobierają zaopatrzenia na podstawie dotychczasowych przepisów o państwowym systemie emerytalnym, nie może przekraczać maksymalnej, odpowiedniej renty emerytalnej z ubezpieczenia społecznego, podwyższonego o 50%.

Art. 87. 1. Przy rozpatrywaniu wniosków o świadczenia dla członków rodziny, złożonych po wejściu w życie dekretu, nie podlegają ocenie uprawnienia rencisty, który w dniu śmierci pobierał rentę emerytalną lub zaopatrzenie emerytalne, lub pensję bracką z tytułu własnej pracy na podstawie dotychczasowych przepisów. Uprawnienia rencistów nie podlegają ocenie również przy rozpatrywaniu wniosków złożonych przez wdowy, które pobierały pensje wdowie przy zastosowaniu art. 5 ustawy z dnia 1 lipca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. Nr 42, poz. 304).

2. W razie śmierci rencisty, który w chwili wejścia w życie dekretu pobierał wyłącznie rentę wypadkową z tytułu własnej pracy, przy rozpatrywaniu wniosków o świadczenia dla członków rodziny, złożonych po wejściu w życie dekretu, uznaje się, że rencista miał prawo do renty inwalidzkiej, jeżeli pobierał rentę wypadkową z tytułu utraty co najmniej 50% zdolności do zarobkowania albo zmarł wskutek następstw wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej. Przepis ten stosuje się do wdów po drobnych producentach rolnych tylko w przypadku, gdy śmierć ich małżonka była następstwem wypadku w zatrudnieniu lub choroby zawodowej.

3. W przypadkach wymienionych w ust. 1 i 2 za podstawę wymiaru renty przyjmuje się faktyczny zarobek udowodniony dokumentami przy zastosowaniu przepisu art. 10. W razie niemożności ustalenia faktycznego zarobku za podstawę wymiaru renty przyjmuje się kwotę 500 zł.

Art. 88. Rodzice mają prawo do świadczeń przewidzianych w dekreście tylko wówczas, gdy pracownik lub rencista zmarł po wejściu w życie dekretu.

Art. 89. 1. Pracownikom, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli objęci państwowym systemem emerytalnym, przysługuje na ich wniosek prawo do renty starczej, jeżeli do dnia 1 lipca 1959 r. osiągną:

- 1) 35 lat zatrudnienia i ukończą 55 lat lub
- 2) 25 lat zatrudnienia i ukończą 60 lat.

2. Przepis ust. 1 stosuje się w przypadku ustania zatrudnienia wskutek zwolnienia pracownika ze służby przez władzę służbową bądź na prośbę pracownika.

Art. 90. Kwot świadczeń, które według dotychczasowych przepisów zostały uznane przez prezydium właściwej rady narodowej za nadpłacone, nie należy potrącać ani żądać ich zwrotu, chyba że zachodzą warunki określone w art. 19 ust. 2 i 3.

Art. 91. Do dziesięcioletniego okresu wymienionego w art. 38 ust. 2 nie wlicza się również okresu pobierania na podstawie dotychczasowych przepisów renty emerytalnej, zaopatrzenia emerytalnego lub renty wypadkowej z tytułu utraty co najmniej 50% zdolności do zarobkowania.

Art. 92. 1. Świadczenia o charakterze rentowym z tytułu pracy, wypłacane dotychczas przez uspołecznione zakłady pracy na podstawie przepisów prawnych lub wskutek przejęcia zakładów pracy na własność lub pod zarząd Państwa, przejmuje prezydium właściwej rady narodowej do wypłaty niezależnie od innych świadczeń.

2. Uchyla się moc prawną tytułów do świadczeń, określonych w ust. 1, jeżeli prawo do tych świadczeń nie powstało przed dniem wejścia w życie niniejszego dekretu.

3. Przepis ust. 2 nie narusza mocy wyroków sądowych.

Art. 93. 1. Likwiduje się pracownicze kasy emerytalne.

2. Świadczenia, przyznane na podstawie wniosków zgłoszonych przed wejściem w życie dekretu, przejmuje prezydium właściwej rady narodowej i wypłaca je nadal w dotychczasowej wysokości niezależnie od innych świadczeń rentowych, jeśli w ten sposób wypłacane były do dnia wejścia w życie dekretu.

3. Renty przyznane na zasadach dekretu pracownikom, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli członkami pracowniczych kas emerytalnych co najmniej przez 5 lat, oraz renty przyznane członkom rodzin tych pracowników nie mogą być niższe od kwot, jakie osoby te otrzymałyby na podstawie dotychczasowych przepisów z tych kas i z ubezpieczenia społecznego, gdyby w dniu wejścia w życie dekretu miały prawo do renty lub zaopatrzenia emerytalnego.

4. Składki wpłacone z tytułu uczestnictwa w pracowniczych kasach emerytalnych przez pracowników, którzy w dniu wejścia w życie dekretu byli członkami tych kas przez okres krótszy niż 5 lat, podlegają zwrotowi. Rada Ministrów ustali w drodze rozporządzenia tryb i zasady zwrotu tych składek.

Art. 94. Roszczenia o zwrot świadczeń lub o wynagrodzenie szkód przewidzianych w art. 24 i 25, które wpłynęły do komisji arbitrażowej lub do sądu przed wejściem w życie dekretu, ocenia się według dotychczasowych przepisów dotyczących tych spraw.

Art. 95. Do czasu wejścia w życie przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym dla członków spółdzielni pracy, członkowie i kandydaci na członków tych spółdzielni uważani są za pracowników w rozumieniu art. 4 ust. 1, jeżeli praca w spółdzielni stanowi ich główne źródło utrzymania.

Art. 96. Świadczenia emerytalne przyznane na podstawie wniosków zgłoszonych przed dniem wejścia w życie dekretu b. pracownikom b. Polskiego Monopolu Loteryjnego i b. Polskiego Monopolu Solnego lub członkom ich rodzin na podstawie rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 3 kwietnia 1935 r. o stosunku służbowym, uposażeniu i zaopatrzeniu emerytalnym pracowników Polskiego Monopolu Tytoniowego, Polskiego Monopolu Spirytusowego, Polskiego Monopolu Solnego i Polskiego Monopolu Loteryjnego (Dz. U. Nr 31, poz. 228 z późniejszymi zmianami) — wypłaca prezydium właściwej rady narodowej.

Art. 97. Osobom, które wskutek szczególnych okoliczności nie posiadają warunków wymaganych do uzyskania prawa do renty i nie mają niezbędnych środków utrzymania, może Minister Pracy i Opieki Społecznej przyznać wyjątkowo rentę i określić jej wysokość. Wysokość ta nie może przekraczać stawek przewidzianych w niniejszym dekrete.

Art. 98. Przewidziany w art. 28 ust. 1 i 2 warunek ukończenia wieku w czasie zatrudnienia lub w ciągu 5 lat po ustaniu zatrudnienia nie jest wymagany od pracownika, który wiek uprawniający do renty starczej osiągnął:

- 1) w czasie przerwy w zatrudnieniu przypadającej na okres od dnia 1 września 1939 r. do dnia 9 maja 1945 r. lub
- 2) w czasie do dnia 31 grudnia 1954 r. i posiada okres 35 lat zatrudnienia.

Art. 99. 1. Osobom, które nabyły prawo do zaopatrzenia emerytalnego:

- a) z państwowego systemu emerytalnego na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 lipca 1954 r.,
 - b) z kolejowego systemu emerytalnego na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1955 r.,
- zalicza się do wysługi emerytalnej okresy wymienione w art. 8 ust. 1 pkt 4 — 12, a ponadto okresy:

- a) pracy wykonywanej za wynagrodzeniem w czasie od dnia 1 września 1939 r. do czasu objęcia służby po Wyzwoleniu lub rozwiązania prawno-publicznego stosunku służbowego,
- b) tajnego nauczania w czasie okupacji, stwierdzonego zaświadczeniami właściwych władz szkolnych.

2. Okresy, o których mowa w ust. 1, zalicza się do wysługi emerytalnej również osobom, którym na skutek niezaliczenia tych okresów odmówiono prawa do zaopatrzenia emerytalnego, jeżeli osoby te nie pobierają zaopatrzenia z innego tytułu oraz odpowiadają warunkom dla pobierania zaopatrzenia na podstawie przepisów wprowadzonych w życie po dniu 30 czerwca 1954 r.

3. Zaliczenie okresów, o których mowa w ust. 1, następuje na wniosek zainteresowanych osób, złożony w terminie do dnia 31 grudnia 1957 r., przy czym wymiar bądź podwyżka zaopatrzenia następuje od dnia 1 lipca 1956 r.

4. Wymiaru zaopatrzenia emerytalnego dokonuje się przy zastosowaniu przepisów obowiązujących w państwowym systemie emerytalnym przed dniem 1 lipca 1954 r., zaś w kolejowym systemie — przed dniem 1 stycznia 1955 r.

Art. 100. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia szczególne warunki uzyskania świadczeń rentowych przez repatriantów oraz przez osoby rehabilitowane.

R o z d z i a ł XI.

Przepisy końcowe.

Art. 101. 1. Tracą moc wszystkie dotychczasowe przepisy w przedmiotach uregulowanych niniejszym dekretem.

2. W szczególności tracą moc:

- 1) ustawa z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych (Dz. U. z 1934 r. Nr 20, poz. 160 z późniejszymi zmianami),
 - 2) rozporządzenie z dnia 24 listopada 1927 r. o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. Nr 106, poz. 911 z późniejszymi zmianami),
 - 3) art.: 1 pkt 2, 3, 6, 8, 9, 11 — 16, 134 — 211, 214 — 216, 251 — 253, 292 — 295, 301 — 304, 307, 311 ust. 2, 313 i 314 ustawy z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 51, poz. 396 z późniejszymi zmianami),
 - 4) art.: 3 — 7, 8 ust. 2, 9 pkt 2, 3, 5 i 6, 11 ustawy z dnia 1 marca 1949 r. o zmianie niektórych przepisów o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 18, poz. 109),
 - 5) ustawa o bractwach górniczych w brzmieniu ustalonym obwieszczeniem z dnia 17 czerwca 1912 r. (Zb. u. pr. str. 137 i nast.),
 - 6) ustawa z dnia 11 grudnia 1924 r. o zaopatrzeniu osób szczególnie zasłużonych oraz o wyjątkowym zaopatrzeniu nie opartym na innych tytułach prawnych (Dz. U. z 1925 r. Nr 2, poz. 12 z późniejszymi zmianami),
 - 7) rozporządzenie z dnia 6 marca 1928 r. o zaopatrzeniu b. skazańców politycznych (Dz. U. z 1931 r. Nr 47, poz. 406 z późniejszymi zmianami),
 - 8) ustawa z dnia 2 lipca 1937 r. o zapewnieniu pracy i zaopatrzeniu uczestników walk o niepodległość Państwa Polskiego (Dz. U. Nr 59, poz. 464 z późniejszymi zmianami),
 - 9) dekret z dnia 21 września 1950 r. o zniesieniu odrębnych systemów emerytalnych dla pracowników b. związków samorządu terytorialnego oraz ich przedsiębiorstw i zakładów (Dz. U. Nr 44, poz. 407 z późniejszymi zmianami).
- Art. 102.** Do czasu wydania przepisów przewidzianych w art. 6 pozostają w mocy przepisy:
- 1) dotyczące świadczeń emerytalnych górników, oparte na „Karcie Górnika”,
 - 2) dotyczące świadczeń emerytalnych dla robotników zatrudnionych w zespołach formujących szkło,
 - 3) rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 marca 1955 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników kolejowych (Dz. U. Nr 14, poz. 81).

Art. 103. Zaopatrzenie dla pracowników kolejowych i ich rodzin wymierza i wypłaca nadal Minister Kolei do czasu odmiennego uregulowania sprawy przez Radę Ministrów.

Art. 104. Przy stosowaniu przepisów niniejszego dekretu należy przestrzegać postanowień umów międzynarodowych, przyjętych przez Państwo Polskie w zakresie ubezpieczeń na wypadek inwalidztwa, starości i śmierci.

Art. 105. 1. Świadczenia przewidziane w dekrete z tytułu wypadku w zatrudnieniu przysługują w razie utraty zdolności do pracy lub śmierci osób, objętych na podstawie przepisów szczególnych uprawnieniami do świadczeń określonych w ustawie z dnia 17 marca 1932 r. o zaopatrzeniu inwalidzkim (Dz. U. z 1945 r. Nr 22, poz. 131 z późniejszymi zmianami).

2. Osoba, która w chwili powstania prawa do renty przewidzianej w ust. 1 prowadziła na własny rachunek zakład

pracy lub gospodarstwo rolne, nie ma prawa do dodatków dla dzieci, wnuków i rodzeństwa, przewidzianych w art. 55.

3. Przepis ust. 1 stosuje się do wniosków o świadczenia, zgłoszonych po wejściu w życie dekretu.

Art. 106. Rozporządzenie Ministra Pracy i Opieki Społecznej przewidziane w art. 4 ust. 3 stosuje się również do ubezpieczeń uregulowanych ustawą z dnia 28 marca 1933 r. o ubezpieczeniu społecznym (Dz. U. Nr 51, poz. 396 z późniejszymi zmianami) oraz dekretem z dnia 28 października 1947 r. o ubezpieczeniu rodzinnym (Dz. U. Nr 66, poz. 414 z późniejszymi zmianami).

Art. 107. Zaopatrzenia przyznane na podstawie przepisów wymienionych w art. 101 ust. 2 pkt 6 i 7 wypłaca prezydium właściwej rady narodowej nadal w wysokości dotychczasowej.

Reklamacje z powodu niedoręczenia poszczególnych numerów wnosić należy do Administracji Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów (Warszawa ul. Bracka 20a) w terminie 10 do 15 dni po otrzymaniu następnego kolejnego numeru.

Opłata za prenumeratę Dziennika Ustaw wynosi: rocznie bez załączników 45.— zł, z załącznikami 60.— zł, półrocznie bez załączników 27.— zł, z załącznikami 36.— zł. (W formie załączników opatrzonych odrębną numeracją stron drukowane są obszerniejsze akty z zakresu stosunków międzynarodowych).

Prenumeratę można zgłaszać tylko na okres roczny (od I.I) lub na okres półroczny (od I.I. i od I.VII). Opłata powinna być uiszczona co najmniej na miesiąc przed okresem prenumeraty, a więc za okres roczny lub za I półrocze — do dnia 30 listopada, za II półrocze do dnia 31 maja. Do abonentów, którzy opłacą prenumeratę po tych terminach, wysyłka pierwszych numerów dokonana zostanie z opóźnieniem. Jednostki na rozrachunku gospodarczym i inni abonenci powinni dokonać wpłat za prenumeratę na konto Narodowego Banku Polskiego, VIII Oddział Miejski, Warszawa, nr 1532-91-5, cz. 2, dz. 5, rozdz. 19. Rachunków za prenumeratę nie wystawia się. Na odcinku wpłaty należy podać dokładną nazwę instytucji (bez skrótów), nazwę i numer doręczającego urzędu pocztowego (jak Warszawa 10, Poznań 3 itp.), powiat, ulicę, nr domu, nr skrytki pocztowej oraz ilość zamawianych egzemplarzy Dziennika Ustaw.

Pojedyncze egzemplarze Dziennika Ustaw nabywać można w Administracji Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, Warszawa, Bracka 20a, w punktach sprzedaży w Warszawie: „Dom Książki”, Księgarnia Prawno-ekonomiczna, pl. 3 Krzyży 12, kiosk „Domu Książki”, w gmachu sądów, al. Gen. Świerczewskiego 127, w kasach Sądów Wojewódzkich w: Białymstoku, Kielcach, Koszalinie, Łodzi, Opolu, Rzeszowie, Stalino-grodzie, Wrocławiu i Zielonej Górze oraz w kasach Sądów Powiatowych w: Bydgoszczy, Bytomiu, Cieszynie, Częstochowie, Gdańsku, Gdyni, Gliwicach, Gnieźnie, Jeleniej Górze, Kaliszu, Krakowie, Lublinie, Nowym Sączu, Olsztynie, Ostrowie Wlkp., Poznaniu, Przemyślu, Raciborzu, Radomiu, Szczecinie, Tarnowie, Toruniu i Zamościu.

Redakcja: Urząd Rady Ministrów — Biuro Prawne Warszawa, al. Stalina 1/3.

Administracja: Administracja Wydawnictw Urzędu Rady Ministrów, Warszawa, ul. Bracka 20a.

Tłoczono z polecenia Prezesa Rady Ministrów w Drukarni Akcydeusowej w Warszawie, ul. Tamka 3
